

EKONOMISTA

CZASOPISMO
POŚWIĘCONE NAUCE I POTRZEBOM ŻYCIA
ZAŁOŻONE W ROKU 1900

2020
5

POLSKA AKADEMIA NAUK
KOMITET NAUK EKONOMICZNYCH

POLSKIE TOWARZYSTWO
EKONOMICZNE

WYDAWNICTWO
KEY TEXT

WARSZAWA

Spis treści

Artykuły

Adam KORONOWSKI: Epistemologia, aksjologia i ideologia w ekonomii – przypadek funkcji Cobba–Douglasa.	661
Leszek KUCHARSKI, Eugeniusz KWIATKOWSKI: Pozycja różnych grup osób na rynku pracy a stan koniunktury w Polsce	673
Jakub ROK: Rola środowiska naturalnego w różnych ujęciach dobrobytu – próba systematyzacji	696
Iwona JAKUBOWSKA-BRANICKA, Bartłomiej WALCZAK, Krzysztof WALISZEWSKI: Determinanty rozwoju rynku pożyczek pozabankowych w Polsce – perspektywa ekonomiczna, regulacyjna, technologiczna i socjologiczna.	717

Miscellanea

Jakub SUKIENNIK: Regulacja rynku narkotyków w Polsce w latach 1997–2005 a równowaga systemu instytucjonalnego	740
---	-----

Dyskusje i polemiki

Witold KWAŚNICKI: Uwagi na marginesie książki <i>Podejście ewolucyjne w naukach społecznych</i>	756
---	-----

Recenzje i omówienia

Michał Gabriel WOŹNIAK, <i>Gospodarka Polski 1918–2018</i> , tom 1, <i>W kierunku zintegrowanego rozwoju</i> (rec. Stanisław Swadźba)	766
Hanna G. ADAMKIEWICZ, <i>Konkurencyjność międzynarodowa krajów</i> (rec. Marian Gorynia).	769

*

Dwumiesięcznik „Ekonomista” publikuje oryginalne teksty naukowe w języku polskim i angielskim poświęcone problematyce ekonomicznej. Wszystkie nadesłane teksty zgodne z profilem pisma i jego standardami redakcyjnymi są oceniane przez recenzentów w procedurze *double-blind* i zatwierdzane do druku przez Komitet Redakcyjny.

Czasopismo „Ekonomista” jest indeksowane w Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI), ERIH PLUS, Scimago Journal & Country Rank i ICI Journals Master List (Index Copernicus International). Każdy artykuł zawiera streszczenie w języku polskim, angielskim i rosyjskim (wraz ze słowami kluczowymi i kodami JEL), dostępne na stronie redakcyjnej czasopisma i reprodukowane w polskiej bazie bibliograficznej BazEkon. Anglojęzyczne streszczenia są także zawarte w międzynarodowych bazach ESCI, Scopus i CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities). Otwarty dostęp do pełnych tekstów artykułów z zasobów archiwalnych oraz wybranych artykułów z wydań bieżących jest możliwy na stronie redakcyjnej (www.ekonomista.info.pl).

Zgodnie z decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 lipca 2019 r. za publikację zamieszczane w „Ekonomiście” przyznaje się 40 pkt.

Contents

Articles

Adam KORONOWSKI: Epistemology, Axiology and Ideology in Economics – the Case of Cobb–Douglas Function.	661
Leszek KUCHARSKI, Eugeniusz KWIATKOWSKI: The Labour Market Situation of Population Groups and the State of the Polish Economy.	673
Jakub ROK: The Role of the Natural Environment in Various Approaches to Well-being – an Attempt of Systematization	696
Iwona JAKUBOWSKA-BRANICKA, Bartłomiej WALCZAK, Krzysztof WALISZEWSKI: Determinants of the Development of the Non-bank Loans Market in Poland: Economic, Regulating, Technological and Sociological Perspective.	717

Miscellanea

Jakub SUKIENNIK: Regulation of the Drug Market in Poland in 1997–2005 and the Equilibrium of the Institutional System	740
---	-----

Discussions and polemics

Witold KWAŚNICKI: Some remarks about the book <i>Podejście ewolucyjne w naukach społecznych (Evolutional Approach in Social Sciences)</i>	756
---	-----

Book reviews

Michał Gabriel WOŹNIAK, <i>Gospodarka Polski 1918–2018</i> , tom 1, <i>W kierunku zintegrowanego rozwoju (Poland’s Economy in 1918–2018, vol. 1: Towards an Integrated Development)</i> (rev. Stanisław Swadźba)	766
Hanna G. ADAMKIEWICZ, <i>Konkurencyjność międzynarodowa krajów (International Competitiveness of the Countries)</i> (rev. Marian Gorynia).	769

*

Bimonthly “Ekonomista” publishes original scientific texts written in Polish and English devoted to economic problems. All the received texts consistent with journal profile and its editorial standards are subject to double-blind peer reviews and must be accepted by the Editorial Committee.

Journal “Ekonomista” is indexed in Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI), ERIH PLUS, Scimago Journal & Country Rank, and ICI Journals Master List (Index Copernicus International). Each article includes an abstract in Polish, English and Russian (together with key words and JEL codes), which are available on the editorial page and are reproduced in the Polish bibliographical base BazEkon. English abstracts are also reproduced in international bases, such as ESCI, Scopus, and CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities). Open access to full texts of articles contained in archival resources and selected articles published in current issues is also possible through the editorial page (www.ekonomista.info.pl).

According to the decision of the Minister of Science and Higher Education of 31 July 2019, research papers published in “Ekonomista” are given 40 scores.

Содержание

Статьи

Адам КОРОНОВСКИ: Эпистемология, аксиология и идеология в экономике – случай функции Кобба-Дугласа	661
Лешек КУХАРСКИ, Эугениуш КВЯТКОВСКИ: Позиция разных групп на рынке труда и состояние конъюнктуры в Польше	673
Якуб РОК: Роль окружающей среды при разных вариантах благосостояния – попытка систематизации	696
Ивона ЯКУБОВСКА-БРАНИЦКА, Бартомеу ВАЛЬЧАК, Кшиштоф ВАЛИШЕВСКИ: Детерминанты развития рынка небанковских ссуд в Польше – экономический, регуляционный, технологический и социологический аспекты.	717

Разное

Якуб СУКЕННИК: Регуляция рынка наркотиков в Польше в 1997–2005 гг. и равновесие институциональной системы.	740
--	-----

Дискуссии и полемика

Витольд КВАСЬНИЦКИ: Замечания на полях книги <i>Эволюционный подход в общественных науках</i>	756
---	-----

Рецензии и обзоры

Михал Габриель ВОЗЬНЯК: <i>Экономика Польши 1918–2018</i> , т. 1, <i>В направлении интегрированного развития</i> (рец. Станислав Свадзьба).	766
Ханна Г. АДАМКЕВИЧ: <i>Международная конкурентоспособность стран</i> (рец. Мариан Горыня)	769

*

Журнал «Ekonomista» выходит раз в два месяца. В нем содержатся научные тексты по вопросам экономики на польском и английском языке. Все присланные в редакцию тексты, которые соответствуют профилю журнала и его редакционным стандартам, оцениваются рецензентами по процедуре double-blind и утверждаются к печати Редакционным Комитетом.

Журнал «Ekonomista» индексируется в Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI), ERIH PLUS, Scimago Journal & Country Rank и ICI Journals Master List (Index Copernicus International). Каждая статья сопровождается резюме на польском, английском и русском языках, к которым прилагаются ключевые слова и коды JEL. Резюме помещены на редакционном сайте журнала и в польской библиографической базе BazEkon. Англоязычные резюме доступны также в международных библиографических базах ESCI, Scopus и CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities). Полные тексты статей из архивной базы и избранные статьи из текущих выпусков находятся в открытом доступе на редакционном сайте (www.ekonomista.info.pl).

Согласно постановлению Министерства науки и высшего образования от 31 июля 2019 года за публикацию в журнале «Ekonomista» присваивается 40 пунктов.

ADAM KORONOWSKI*

Epistemologia, aksjologia i ideologia w ekonomii – przypadek funkcji Cobba–Douglasa

Wstęp

Celem tego opracowania jest wskazanie, jak daleko idące aksjologiczne i ideologiczne skutki – a być może także przyczyny – ma przyjęcie w modelach ekonomicznych pozornie neutralnego, uzasadnionego matematyczną elegancją założenia funkcji produkcji w postaci Cobba–Douglasa. Wskazanie owych skutków unaocznia wagę, jaką powinno przypisywać się analizie i ocenie założeń w teorii ekonomii, w szczególności wówczas, gdy pozornie naukowa formalizacja nadaje aksjologiczny wymiar i ideologiczną treść modelom teoretycznym i wyprowadzanym na ich podstawie twierdzeniom i zaleceniom dla polityki gospodarczej.

Rozpatrzenie ideologicznych uwikłań rozpatrywanego założenia funkcji Cobba–Douglasa poprzedzone jest wskazaniem epistemologicznych ograniczeń, jakie napotyka ekonomia jako nauka społeczna, a które sprawiają, że jej twierdzenia i modele w dużym stopniu zawdzięczają uznanie ocenom wartościującym, a empiryczna weryfikacja, w szczególności poprzez badania ilościowe, zawodzi. Zagadnienie to rozpatrywane jest z szerokim odniesieniem do eseju Friedmana (1953), w którym kwestionował on znaczenie oceny założeń w ekonomicznych teoriach, a tym samym *de facto* znaczenie całości procesu dedukcji, jedynym kryterium oceny teorii czyniąc jej zgodność z empirycznym doświadczeniem. Niniejsze opracowanie wyraża więc krytyczną ocenę metodologii zaproponowanej przez Friedmana (1953), która zdominowała ekonomię głównego nurtu w ostatnich dekadach, w dużym stopniu przesądzając o jej słabościach i porażkach. Ogólniejszym celem artykułu jest ukazanie pułapek, do których prowadzi metodologia Friedmana i potrzeby ożywienia debaty metodologicznej w ekonomii.

---

* Dr hab. Adam Koronowski, prof. UKSW – Instytut Ekonomii i Finansów, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego; e-mail: a.koronowski@uksw.edu.pl / adam.koronowski@gmail.com

- Koronowski A. (2018), *Czy niski udział płac w PKB prowadzi do stagnacji? Hipoteza niedostatecznego popytu konsumpcyjnego*, „Gospodarka Narodowa” 4/2018, s. 5–34.
- Lucas R.E. Jr. (2004), *The Industrial Revolution: Past and Future*, 2003 Annual Report Essay, The Federal Reserve Bank of Minneapolis.
- Osiatyński J. (1978), *Kapitał, podział, wartość, kryzys ekonomii neomarginalistycznej*, PWN, Warszawa.
- Palley T.I. (2015), *Milton Friedman's economics and political economy: an old Keynesian critique*, <http://www.thomaspalley.com/docs/research/milton-friedman-062014.pdf> (dostęp 25.05.2020).
- Piketty T. (2015), *Kapitał w XXI wieku*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa.

EPISTEMOLOGIA, AKSJOLOGIA I IDEOLOGIA W EKONOMII – PRZYPADEK FUNKCJI COBBA–DOUGLASA

Streszczenie

Celem artykułu jest wskazanie aksjologicznych i ideologicznych skutków przyjęcia w modelach ekonomicznych pozornie neutralnego, uzasadnionego matematyczną elegancją, założenia funkcji produkcji Cobba–Douglasa. Zgodnie z wytyczonymi przez M. Friedmana zaleceniami metodologicznymi, które zdominowały współczesną ekonomię głównego nurtu, realizm założeń nie podlega dyskusji i ocenie. Taka postawa metodologiczna sprawia, że aksjologiczne i ideologiczne obciążenia teorii wynikające z przyjętych założeń umykają uwadze. Wobec trudności jednoznacznej empirycznej weryfikacji (przede wszystkim falsyfikacji) teorii ekonomicznych, uznawanej przez Friedmana za kryterium ich akceptacji, postawa ta niesie ryzyko pozostawania w obiegu naukowym, a nawet dominacji, teorii błędnych, które nie opisują poprawnie rzeczywistych procesów. Toczące się w przeszłości spory dotyczące metodologii ekonomii, w tym także odnoszące się do funkcji produkcji, zostały w pewnym stopniu nierozstrzygnięte i ostatecznie zarzucone. Obecny brak w naukowej debacie istotnej metodologicznej refleksji i wynikającego stąd sceptycyzmu i krytycyzmu w stosunku do niektórych teorii utrudnia kwestionowanie formalnie eleganckich, ale potencjalnie błędnych i ideologicznie obciążonych teorii. Identyfikacja i omówienie ideologicznych konsekwencji (i prawdopodobnie źródeł) założenia funkcji Cobba–Douglasa stanowi przyczynek w metodologicznej debacie, a ogólniejszym celem tego artykułu jest wskazanie potrzeby jej ponownego ożywienia.

Słowa kluczowe: metodologia nauk ekonomicznych, funkcja produkcji, aksjologia

JEL: A13, B41

EPISTEMOLOGY, AXIOLOGY AND IDEOLOGY IN ECONOMICS – THE CASE OF THE COBB–DOUGLAS FUNCTION

Summary

The aim of this article is the identification of axiological and ideological consequences for economic models and theories of a seemingly neutral, motivated by formal mathematical elegance, assumption of Cobb–Douglas production function. According to meth-

odological recommendations given by M. Friedman, which have dominated contemporary orthodox economics, assumptions are not subject to discussion and assessment. Such a methodological attitude makes axiological and ideological content of economic theories escape identification and assessment. Due to a lack of decisive, clear empirical verification (falsification in particular) of economic models and theories, which in Friedman's view was to be the criterion of their acceptance, this methodological attitude poses the risk that false and ideology-burdened ideas will remain in, and even dominate, the scientific debate. Past methodological debates, in particular related to production functions, have remained unresolved and eventually have been given up. The present absence of a meaningful methodological reflection and skepticism and criticism related to some models and theories makes it difficult to put in question formally elegant but possibly false and ideology-burdened economic ideas. The identification and discussion of the ideological consequences – and probably origins – of the assumption of Cobb-Douglas production function is a contribution to the methodological debate, and an incentive to revive it is a broader aim of the article.

Keywords: methodology of economics, production function, axiology

JEL: A13, B41

ЭПИСТЕМОЛОГИЯ, АКСИОЛОГИЯ И ИДЕОЛОГИЯ В ЭКОНОМИКЕ – СЛУЧАЙ ФУНКЦИИ КОББА-ДУГЛАСА

Резюме

В статье показываются аксиологические и идеологические последствия принятия в экономических моделях определения производственной функции Кобба–Дугласа, которое кажется нейтральным и привлекает своей математической элегантностью. В соответствии с высказанными М. Фридманом методологическими рекомендациями, которые доминируют в основном течении современной экономической науки, действительность определения не подлежит дискуссии и оценке. Такая методологическая позиция приводит к тому, что аксиологические и идеологические аспекты теории, вытекающие из принятого определения, ускользают от нашего внимания. По Фридману акцептации заслуживает экономическая теория, которую можно проверить эмпирически. Однако это трудно сделать так, чтобы прийти к однозначному выводу, что ведет к риску появления в научном обиходе (и даже доминирования в нем) ошибочных теорий, не описывающих надлежащим образом реальных процессов. Идущие в прошлом дискуссии, касающиеся методологии экономики, в том числе также относящиеся к производственной функции, остались неоконченными и в конце концов были забыты. Отсутствие в научных дебатах существенных методологических размышлений и вытекающего отсюда скептицизма и критицизма по отношению к некоторым теориям, затрудняет оспаривание формально элегантных, но потенциально ошибочных и идеологически нагруженных теорий. Идентификация и обсуждение идеологических последствий (и вероятно источников) определения функции Кобба–Дугласа может послужить поводом для проведения методологической дискуссии. Авторы считают необходимым указать на необходимость ее нового оживления.

Ключевые слова: методология экономических наук, производственная функция, аксиология

JEL: A13, B41

LESZEK KUCHARSKI*
EUGENIUSZ KWIATKOWSKI**

Pozycja różnych grup osób na rynku pracy a stan koniunktury w Polsce¹

Wstęp

Sytuacja ekonomiczna osób należących do zasobu siły roboczej charakteryzuje się we współczesnych gospodarkach znaczącą niestabilnością. Związane jest to z oddziaływaniem na gospodarkę szeregu zjawisk i procesów, dotyczących przede wszystkim tendencji postępu technologicznego, trendów demograficznych, zmian koniunkturalnych, migracji ludności czy też przekształceń struktury gospodarczej. Procesy te nie pozostają bez znaczenia dla sytuacji na rynku pracy, która implikuje określoną pozycję osób na tym rynku. Jednym z podstawowych czynników kształtujących krótkookresową pozycję osób na rynku pracy jest koniunktura gospodarcza. Poprawa koniunktury gospodarczej wpływa pozytywnie na agregatową wielkość zatrudnienia w gospodarce oraz negatywnie na agregatową wielkość bezrobocia, poprawiając pozycję osób na rynku pracy, zaś pogorszenie koniunktury oddziałuje na te wielkości w odwrotnym kierunku. Nasuwa się jednak pytanie, czy prawidłowości wpływu koniunktury na wielkości agregatowe zatrudnienia i bezrobocia dotyczą również wszystkich węższych, zdezagregowanych grup osób.

Przedmiotem niniejszego artykułu jest analiza pozycji grup osób na rynku pracy w Polsce w warunkach różnych stanów koniunktury gospodarczej lat 2009–2018. Celem głównym rozważań jest odpowiedź na pytanie, jak odmienny stan koniunktury gospodarczej wpływa na pozycję grup osób na rynku pracy w Polsce, wyodrębnionych na podstawie kryteriów płci, wieku, wykształcenia i miejsca zamieszkania.

---

* Dr hab. Leszek Kucharski, prof. UŁ – Katedra Polityki Ekonomicznej, Uniwersytet Łódzki; e-mail: leszek.kucharski@uni.lodz.pl

** Prof. dr hab. Eugeniusz Kwiatkowski – Katedra Makroekonomii, Uniwersytet Łódzki; e-mail: eugeniusz.kwiatkowski@uni.lodz.pl

¹ Artykuł powstał w ramach projektu badawczego „Polaryzacja polskiego rynku pracy w kontekście zmiany technologicznej” finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki w ramach konkursu Sonata, umowa nr: UMO-2016/23/B/HS4/00334.

- Malarska A. (2007), *Diagnozowanie determinantów bezrobocia w Polsce nieklasycznymi metodami statystycznymi*, Wydawnictwo Biblioteka, Łódź.
- Mincer J. (1974), *Schooling, Experience and Earnings*, National Bureau of Economic Research, New York.
- Pietrzak M., Wojdyło-Preisner M., Śliwicki D. (2014), *Kwestionariusze do diagnozowania stopnia zagrożenia długotrwałym bezrobociem*, w: Bronk A., Wiśniewski Z., Wojdyło-Preisner M. (red.), *Ryzyko długotrwałego bezrobocia w Polsce, Diagnoza i metody zapobiegania*, MPiPS, Warszawa.
- Rollnik-Sadowska E. (2014), *Rynek pracy na terenach wiejskich w krajach Unii Europejskiej, Problems of World Agriculture / Problemy Rolnictwa Światowego*, „Warsaw University of Life Sciences” 14(29).
- Saczuk K. (2014), *Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności w Polsce w latach 1995–2010. Korekta danych*, „Materiały i Studia” 301, NBP, Warszawa.
- Sadowska-Snarska C. (2012), *Aktywizacja zawodowa osób po 50. Roku życia. Dobre praktyki z Włoch*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok.
- Schultz T.W. (1976), *Investment in Human Capital*, The Free Press, New York.
- Socha M., Sztanderska U. (2000), *Strukturalne podstawy bezrobocia w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Steiner V., Kwiatkowski E. (1995), *The Polish Labour Market in Transition*, „Discussion Paper”, nr 95-03, ZEW, Mannheim.
- Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2017 r. poz. 1027.
- Ustawa z dnia 28 maja 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2013 r. poz. 675.
- Van Ours J.C., Stoeldraijer L. (2011), *Age, Wage and Productivity in Dutch Manufacturing*, „De Economist” 159.
- Vandenberghe V., Waltenberg F., Rigo M. (2013), *Ageing and employability: Evidence from Belgian firm-level data*, „Journal of Productivity Analysis” 40(1).
- Wiktorowicz J. (2016), *Międzypokoleniowy transfer wiedzy a wydłużanie okresu aktywności zawodowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Wiśniewski A. (2012), *Modele zmiennych wielomianowych nieuporządkowanych*, w: Gruszczynski M. (red.), *Mikroekonometria. Modele i metody analizy danych indywidualnych*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa.
- Zawadzki K. (2009), *Zarządzanie wiekiem w organizacjach gospodarczych*, w: Wiśniewski Z. (red.), *Zarządzanie wiekiem w organizacjach wobec procesów starzenia się ludności*, Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń.
- Zegar J.S. (2008), *Refleksje nad ewolucją wsi*, „Wieś i Rolnictwo” 3.

POZYCJA RÓŻNYCH GRUP OSÓB NA RYNKU PRACY A STAN KONIUNKTURY W POLSCE

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest pozycja różnych grup siły roboczej na rynku pracy w Polsce, wyodrębnionych na podstawie kryteriów: płci, wieku, wykształcenia i miejsca zamieszkania, w warunkach słabej i dobrej koniunktury gospodarczej. Jako miary tej pozycji

przyjęto wskaźniki stóp bezrobocia i zatrudnienia, przepływów osób między zasobami bezrobotnych, zatrudnionych i biernych zawodowo oraz oszacowania parametrów wielomianowego modelu logitowego, wskazujące na relatywne prawdopodobieństwa odpływów osób z bezrobocia i zatrudnienia. Analizy statystyczne oparto na danych agregatowych i jednostkowych BAEL z lat 2009–2018, które rozpatrywano dla dwóch podokresów: podokresu osłabienia koniunktury w latach 2009–2013 i podokresu korzystnej koniunktury w latach 2014–2018.

Z analizy wynika, po pierwsze, że relatywnie najgorsze pozycje na rynku pracy zajmowały grupy kobiet, osoby w wieku 15–24 lat oraz osoby z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym, co uwidoczniło się w obu odmiennych stanach koniunktury, natomiast osoby mieszkające w mieście zajmowały gorszą pozycję na rynku pracy od mieszkańców wsi w latach niekorzystnej koniunktury 2009–2013, ale lepszą pozycję w okresie korzystnej koniunktury lat 2014–2018. Po drugie, większą zmianę pozycji zajmowanej na rynku pracy przy poprawie koniunktury zaobserwowano w grupach kobiet, osób starszych, z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym oraz osób mieszkających w mieście. Istotny wpływ na te tendencje miały rozwiązania instytucjonalne z zakresu polityki rodzinnej i systemów emerytalnych, a także zróżnicowana mobilność siły roboczej w badanych grupach ludności.

Słowa kluczowe: bezrobocie, zatrudnienie, pozycja osób na rynku pracy

JEL: J21, J64

THE LABOUR MARKET SITUATION OF POPULATION GROUPS AND THE STATE OF THE POLISH ECONOMY

Summary

The paper considers the situation of different population groups in the labour market in Poland under good and poor economic conditions. The groups were defined using criteria such as gender, age, educational attainment and the place of residence. As the measures of their situation, unemployment and employment rates, the flow rates between unemployment, employment and inactive, and parameter estimates of a polynomial logit model showing the relative probability of outflows from unemployment and employment were adopted. Statistical analysis was performed on LFS aggregate and individual data from the years 2009–2018, which were divided into two sub-periods: an economic downturn in the years 2009–2013 and an economic upturn in the years 2014–2018.

The results of the analysis showed that whether the economy was expanding or contracting, the labour market situation of women, young people aged 15–24 years, and people with elementary and junior secondary education was relatively the worst and that in the years of economic downturn (2009–2013) urban residents had more problems in the labour market than rural populations, with the situation reversing in the years of economic growth (2014–2018). It was also found that the labour market situation of women, older people, people with higher education and general secondary education, and urban residents changed more readily with the economic upturn. These changes were largely due to institutional solutions related to family policy and pension systems, as well as to different labour market mobility of the population groups under consideration.

Keywords: unemployment, employment, the labour market situation of population groups

JEL: J21, J64

ПОЗИЦИЯ РАЗЛИЧНЫХ ГРУПП НА РЫНКЕ ТРУДА И СОСТОЯНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КОНЬЮНКТУРЫ В ПОЛЬШЕ

Резюме

Предметом статьи является анализ положения разных групп рабочей силы на рынке труда в Польше. Группы были сформированы по таким критериям как пол, возраст, образование и место жительства, а анализ проводился в условиях слабой и хорошей экономической конъюнктуры. Положение группы определялось посредством таких показателей как норма безработицы и занятости, перемещения членов группы между такими ресурсами как безработные, занятые и профессионально пассивные, а также через оценку параметров многомерной логит-модели, указывающих на относительную вероятность оттока лиц из разряда безработных и занятых. Статистические анализы опирались на агрегатные и единичные данные ВАЕЛ за 2009–2018 гг., которые рассматривались для двух частичных периодов: периода ослабления конъюнктуры в 2009–2013 гг. и периода благоприятной конъюнктуры в 2009–2018 гг.

Из анализа следует, что, во-первых, относительно наихудшее положение на рынке труда было в группе женщин, молодых лиц в возрасте 15–24 лет, а также лиц с неполным средним и начальным образованием, что было видно в оба периода конъюнктуры. В годы неблагоприятной конъюнктуры 2009–2013 гг. хуже было положение жителей городов, чем жителей сельской местности, но в период благоприятной конъюнктуры 2014–2018 их роли поменялись. Во-вторых, при улучшении конъюнктуры наибольшие сдвиги наблюдалось в группе женщин, пожилых лиц с высшим и средним общим образованием, а также у городских жителей. Существенное влияние на эти тенденции имели институциональные решения в области семейной политики и пенсионной системы, а также разная мобильность рабочей силы в исследуемых группах населения.

Ключевые слова: безработица, занятость, положение лиц на рынке труда

JEL: J21, J64

JAKUB ROK*

Rola środowiska naturalnego w różnych ujęciach dobrobytu – próba systematyzacji¹

Wprowadzenie

Ekonomia dawno dostrzegła problem negatywnego wpływu gospodarki na środowisko naturalne, ujmując go w kategoriach efektu zewnętrznego (por. Pigou 1920). Rosnąca skala oddziaływania człowieka na przyrodę skłania jednak do przyznania kwestiom środowiskowym większej rangi w naukach społecznych (Crutzen 2002). Rozwiązaniem miała być koncepcja zrównoważonego rozwoju (WCED 1991), lecz po prawie 30 latach od jej przyjęcia na forum międzynarodowym nie udało się zmienić praktyki rozwoju na tyle, by powstrzymać degradację środowiska (por. Steffen i in. 2015). Niezależnie od postępującego włączania tematyki środowiska do myślenia o rozwoju, obserwujemy proces redefinicji samego pojęcia dobrobytu (Stiglitz i in. 2018). Ekonomia neoklasyczna operacjonalizuje dobrobyt za pomocą dochodu, jednak potrzeba szerszego spojrzenia na kwestię ludzkiej egzystencji doprowadziła do wykształcenia nowych ujęć dobrobytu² – społecznego oraz subiektywnego (Sirgy i in. 2006).

Współczesna ekonomia mierzy się zatem z podwójnym wyzwaniem. Po pierwsze, jak uczynić kategorię trwałości integralnym elementem studiów nad rozwojem i zatrzymać degradację przyrodniczych fundamentów systemu społeczno-ekonomicznego. Po drugie, jak zredefiniować pojęcie i miary dobrobytu, by cel rozwoju wykraczał poza wąski zakres potrzeb materialnych. Szczególnie ciekawe pole badawcze otwiera się na styku tych dwu wyzwań. Celem niniejszej pracy jest zatem próba usys-

---

* Jakub Rok, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych EUROREG, Uniwersytet Warszawski; e-mail: j.rok@uw.edu.pl

¹ Artykuł powstał w ramach realizacji projektu „Zanieczyszczenie powietrza i dobrobyt: społeczno-środowiskowe koszty rozwoju miast”, finansowanego ze środków NCN w ramach konkursu PRELUDIUM, 2015/19/N/HS4/02052.

² Należy w tym miejscu zauważyć, że w polskiej literaturze naukowej używa się często rozróżnienia między materialnym *dobrobytem*, a duchowym *dobrostanem* (Borys 2005). W tej pracy zdecydowano się jednak – zgodnie z dominującym trendem w międzynarodowej literaturze przedmiotu – używać terminu „dobrobyt” (jako częściej występujące w języku polskim, choć mniej precyzyjne tłumaczenie angielskiego *wellbeing*) jako szerokiej kategorii, obejmującej aspekty materialne oraz pozamaterialne.

- Zelenski J.M., Nisbet E.K. (2014), *Happiness and feeling connected: The distinct role of nature relatedness*, „Environment and Behaviour” 46.
- Zhang J.W., Howell R.T., Iyer R. (2014), *Engagement with natural beauty moderates the positive relation between connectedness with nature and psychological well-being*, „Journal of Environmental Psychology” 38.
- Zrałek J. (2016), *Ekonomia ekologiczna: rewizja teorii ekonomii w świetle koncepcji zrównoważonego rozwoju gospodarczego*, „Studia Ekonomiczne” 303.
- Żylicz T. (2010), *Elementy teorii zrównoważonego rozwoju*, w: Kronenberg J., Bergier T. (red.), *Wyzwania zrównoważonego rozwoju*, Fundacja Sendzimira, Kraków.

ROLA ŚRODOWISKA NATURALNEGO W RÓŻNYCH UJĘCIACH DOBROBYTU – PRÓBA SYSTEMATYZACJI

Streszczenie

Dotychczasowy model rozwoju społeczno-gospodarczego, ukierunkowany na maksymalizację dobrobytu wyrażanego dochodem, przyczynił się do degradacji środowiska naturalnego na wielką skalę. W rezultacie pojawiły się nowe kierunki badań, związane zarówno z redefinicją koncepcji dobrobytu, jak i włączeniem złożonej problematyki środowiska naturalnego w ramy myślenia ekonomicznego. Celem artykułu jest próba usystematyzowania pozycji i roli środowiska naturalnego w trzech odmiennych ujęciach dobrobytu: w ekonomii neoklasycznej oraz w podejściu społecznym i podejściu subiektywnym. Na podstawie szerokiego przeglądu literatury identyfikowane są koncepcje opisujące relację człowiek-środowisko oraz ich przełożenie na dobrobyt. Usystematyzowane ramy pojęciowe tych koncepcji są prezentowane w postaci modeli graficznych, których analiza pozwala wyciągnąć wnioski na temat roli środowiska w rozważaniach o rozwoju społeczno-gospodarczym. Włączenie części dorobku alternatywnych ujęć dobrobytu do ekonomii neoklasycznej wiąże się z pojawianiem się nowych trendów w ekonomii środowiska.

Słowa kluczowe: ekonomia zrównoważonego rozwoju, dobrobyt, środowisko naturalne

Kody JEL: A12, I31, Q01, Q56

THE ROLE OF THE NATURAL ENVIRONMENT IN VARIOUS APPROACHES TO WELL-BEING: AN ATTEMPT OF SYSTEMATIZATION

The current model of socio-economic development, aimed at maximizing income – understood as a proxy for well-being, has contributed to environmental degradation on an unprecedented scale. As a result, new research strands have emerged, seeking both to redefine the concept of well-being and to better incorporate the complexity of natural ecosystems in economic thinking. This article is an attempt to systematize the position and role of the natural environment in three different perspectives on human well-being – a neoclassical approach, as well as the alternative social and subjective approaches. Drawing on a broad literature review, the concepts describing the human-environment relationship are identified and their linkages to wellbeing explored. A conceptual framework is then built for every well-being approach, using visual presentation technique to

allow for drawing conclusions about the role the environment plays in the theories of socio-economic development. Some achievements of the alternative approaches to well-being are being gradually included in the body of neoclassical economics, which explains the emergence of new trends in the environmental economics.

Keywords: economics of sustainable development, well-being, natural environment

JEL: A12, I31, Q01, Q56

РОЛЬ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ ПРИ РАЗНЫХ ВАРИАНТАХ БЛАГОСОСТОЯНИЯ – ПОПЫТКА СИСТЕМАТИЗАЦИИ

Резюме

Существующая модель общественно-экономического развития, направленная на максимизацию благосостояния, выраженного величиной доходов, способствовала серьезной деградации окружающей среды. В результате появились новые направления исследований, связанные как с новым определением концепции благосостояния, так и включением сложной проблематики окружающей среды в рамки экономического мышления. Целью статьи является попытка систематизации того, как положение и роль окружающей среды определялась в трех разных подходах к пониманию благосостояния: в неоклассической экономике, в общественном подходе и субъективном подходе. На основании широкого обзора литературы авторы идентифицируют концепции, описывающие соотношение человек – среда и его отражение на благосостоянии. Систематизированные понятийные рамки этих концепций представлены в виде графических моделей, анализ которых позволяет сделать выводы о той роли, которая отводится проблемам среды в научной мысли, посвященной общественно-экономическому развитию. Включение в неоклассическую экономику некоторых альтернативных концепций благосостояния связано с появлением новых тенденций в экономике окружающей среды.

Ключевые слова: экономика уравнившегося развития, благосостояние, окружающая среда

JEL: A12, I31, Q01, Q56

IWONA JAKUBOWSKA-BRANICKA*
BARTŁOMIEJ WALCZAK**
KRZYSZTOF WALISZEWSKI***

Determinanty rozwoju rynku pożyczek pozabankowych w Polsce – perspektywa ekonomiczna, regulacyjna, technologiczna i socjologiczna

Wprowadzenie

Ostatnie kilka lat to okres dynamicznego rozwoju rynku krótkoterminowych pozabankowych pożyczek konsumenckich w Polsce zwanych popularnie „chwilkami” (*payday loans*), wcześniej kojarzonych z brytyjską spółką Provident świadczącą usługę pożyczki domowej (*home credit*). Określenie determinant rozwoju rynku pożyczkowego, ze względu na interdyscyplinarne i wielopłaszczyznowe podejście do wyjaśnienia jego fenomenu, powinno uwzględniać różne aspekty, a najważniejsze z nich dotyczą czynników ekonomicznych i socjologicznych. Dyfuzja niskokwotowych i krótkoterminowych produktów pożyczkowych, zwanych chwilkami (*payday loan*), będących uzupełnieniem oferty kredytowej banków na rynku finansowania konsumpcji (*consumer finance*) była związana nie tylko z istnieniem pewnej luki na rynku pożyczkowo-kredytowym w Polsce, ale także z elastycznością, prostotą i szybkością ich uzyskania przez konsumentów. Od 2013 r. w związku z coraz częstszym zastosowaniem nowoczesnych technologii na rynku pożyczkowym (*fin-tech*) obserwuje się powstanie i dynamiczny rozwój segmentu pożyczek internetowych (*LendTech, digital lending*). Od 2015 r. pojawiają się postępujące regulacje ostrożnościowe i konsumenckie, w tym antylichwiarskie tego sektora zapobiegające drapieżnemu pożyczaniu (*shark lending*) i lichwie (*predatory lending*), prowadzące do przeorientowania modelu biznesowego instytucji pożyczkowych w Polsce. Celem artykułu jest charakterystyka determinant

---

* Prof. dr hab. Iwona Jakubowska-Branicka, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych, Uniwersytet Warszawski; e-mail: iwona.branicka@isns.uw.edu.pl

** Dr hab. Bartłomiej Walczak, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych, Uniwersytet Warszawski; e-mail: b.walczak@uw.edu.pl

*** Dr hab. Krzysztof Waliszewski, prof. UEP, Instytut Finansów, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu; e-mail: Krzysztof.waliszewski@ue.poznan.pl

- Sektor instytucji pożyczkowych w Polsce. Raport z badania ankietowego za lata 2008–2018*, KPF, Gdańsk 2019.
- Standing G. (2014), *Prekariat. Nowa niebezpieczna klasa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Solarz M. (2014), *Odpowiedzialne decyzje pożyczkowe jako instrument inkluzji finansowej*, „Studia Ekonomiczne” 198.
- Spółeczeństwo informacyjne w Polsce za lata 2012–2018*, GUS.
- Szelągowska A. (2015a), *Determinanty rozwoju rynku firm pożyczkowych w Polsce*, „Studia BAS” 2.
- Szelągowska A. (2015b), *Rynek pożyczek pozabankowych w Polsce w świetle polityki niskich stóp procentowych banku centralnego*, „Studia i Prace” 3.
- Szpringer W. (2009), *Spółeczna odpowiedzialność banków: Między ochroną konsumenta a osłoną socjalną*, Oficyna Wolters kluwer business, Warszawa.
- Wachnicka A. (2019a), *Nowe technologie na rynku kredytów konsumenckich, ze szczególnym uwzględnieniem pożyczek pozabankowych*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 6.
- Wachnicka A. (2019b), *Usługi finansowe w dobie cyfryzacji – aspekty prawne a tendencje socjodemograficzne*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 4.
- Waliszewski K. (2017), *Rynek pozabankowych pożyczek konsumenckich w Polsce*, CeDeWu, Warszawa.
- Waliszewski K. (2020), *Determinanty recesji na rynku pożyczek pozabankowych w Polsce*, „Finanse i prawo finansowe” 2.

DETERMINANTY ROZWOJU RYNKU POŻYCZEK POZABANKOWYCH W POLSCE – PERSPEKTYWA EKONOMICZNA, REGULACYJNA, TECHNOLOGICZNA I SOCJOLOGICZNA

Streszczenie

Opierając się na badaniach wtórnych i pierwotnych dokonano charakterystyki determinant rozwoju rynku pożyczek pozabankowych w Polsce z perspektywy ekonomicznej, regulacyjnej, technologicznej i socjologicznej. Determinanty te wpływają na zmianę modelu instytucji pożyczkowej z uwzględnieniem średniej kwoty pożyczki, kanału dystrybucji i profilu finalnego nabywcy. Od 2015 r. sektor pożyczkowy w Polsce, początkowo zupełnie nieuregulowany systemem prawnym, jest obecnie prawnie uregulowany przepisami w znacznym stopniu ograniczającymi początkowo stosowane lichwiarskie praktyki, a także jest poddany nadzorowi ze strony Komisji Nadzoru Finansowego, która od 2017 r. prowadzi publiczny rejestr instytucji pożyczkowych. Klienci zaciągający pożyczki pozabankowe są wykluczeni kaskadowo, a ich zadłużenie pożyczkowe wynika najczęściej z przymusu ekonomicznego. Zapowiedziane zaostrzenie przepisów antylichwiarskich może doprowadzić do całkowitego zaniku tego sektora, przez to obecni jego klienci będą zmuszeni skorzystać z oferty pożyczek w szarej strefie (podziemiu pożyczkowym), gdzie nie obowiązują żadne przepisy prawne i reguły.

Słowa kluczowe: pożyczki pozabankowe, kredyt konsumencki, ochrona konsumenta

JEL: D18, G23, G51

DETERMINANTS OF THE DEVELOPMENT OF THE NON-BANK LOANS MARKET IN POLAND – ECONOMIC, REGULATING, TECHNOLOGICAL AND SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE

Summary

Based on secondary and primary research, the determinants of the development of the non-bank loan market in Poland were characterized from an economic and sociological perspective. These determinants influence the change of the lending institution model, taking into account the average loan amount, distribution channel and final buyer profile. From 2015, the loan sector, which was initially completely unregulated by the legal system, is currently legally regulated by provisions that significantly restrict usury practices initially used, and is also supervised by the Polish Financial Supervision Authority, which has kept a public register of loan institutions since 2017. Clients taking out non-bank loans are cascaded excluded, and their loan debt is usually due to economic constraint. The announced tightening of anti-usury laws may lead to the complete disappearance of this sector, which means that its current customers will be forced to take advantage of the loan offer in the gray area (loan underground), where no legal regulations or rules apply.

Keywords: non-bank loans, consumer credit, consumer protection

JEL: D18, G23, G51

ДЕТЕРМИНАНТЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА НЕБАНКОВСКИХ ССУД В ПОЛЬШЕ – ЭКОНОМИЧЕСКИЕ, РЕГУЛЯЦИОННЫЕ, ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ И СОЦИОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

Резюме

Опираясь на вторичные и первичные исследования, авторы статьи составили характеристику детерминант развития рынка небанковских ссуд в Польше в экономическом, регуляционном, технологическом и социологическом аспекте. Эти детерминанты влияют на изменение модели ссудных институтов в зависимости от среднего размера ссуды, канала дистрибуции и профиля конечного покупателя. В 2015 году сектор ссуд в Польше, ранее не урегулированный правовой системой, был юридически оформлен посредством правил, ограничивающих ростовщические практики, наблюдаемые ранее и стал подвергаться надзору со стороны Комиссии финансового контроля, которая начиная с 2017 г. ведет публичный реестр ссудных организаций. Клиенты небанковских ссудных организаций являются специфической группой, а их задолженность по ссудам вытекает чаще всего из их безвыходного финансового положения. Ужесточение анти ростовщических правил может привести к полному исчезновению этого сектора, а его нынешним клиентам придется пользоваться подпольными конторами, на которые не распространяются никакие законы.

Ключевые слова: небанковские ссуды, потребительский кредит, защита потребителя

JEL: D18, G23, G51

JAKUB SUKIENNIK*

Regulacja rynku narkotyków w Polsce w latach 1997–2005 a równowaga systemu instytucjonalnego

Wprowadzenie

Identyfikacja czynników oddziałujących na dynamiczną strukturę systemu instytucjonalnego, czyli sieci wzajemnych powiązań między strumieniami działań w gospodarce, tj. konsumpcji, produkcji i wymiany, jest przedmiotem zainteresowania badaczy reprezentujących nurt nowej ekonomii instytucjonalnej (NEI) (Williamson 2000). Instytucje, zdaniem przedstawicieli NEI, to tworzone przez człowieka ograniczenia, które kształtują ludzkie działania. W konsekwencji budują one strukturę bodźców w sferze wymiany międzyludzkiej: ekonomicznej, politycznej i społecznej. Zmiany instytucjonalne kształtują więc sposób ewolucji społeczeństw w czasie i pozwalają zrozumieć proces przemian historycznych (North 1990). Instytucje dzielimy na:

- formalne, tj. zapisane reguły, które są tworzone przez państwo w celu zaprowadzenia porządku i przewidywalności działań w społeczeństwie (Ostrom i Basurto 2011);
- nieformalne, tj. sankcje, zwyczaje czy zasady postępowania, wynikające z dziedzictwa kulturowego, które kształtują się historycznie, drogą uczenia się i naśladowania (North 1991);
- sposoby egzekwowania, tzn. instrumenty prawne umożliwiające kontrolę zachowań, które są wdrażane np. wtedy, gdy dane zagadnienie zostanie uznane za problem społeczny¹ (North 1991).

---

* Dr Jakub Sukiennik, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu; e-mail: jakub.sukiennik@ue.wroc.pl

¹ Problemy społeczne możemy rozumieć jako zagadnienia przyciągające uwagę opinii publicznej, urzędników, agend państwowych, działaczy społecznych, ekspertów, polityków czy naukowców, które są postrzegane jako zagrożenie, przez co wyżej wymienione podmioty angażują się w ich rozwiązanie (Sukiennik 2015).

https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2001/K_163_01.PDF (dostęp 10.02.2019).

<https://www.incb.org/incb/en/publications/annual-reports/annual-report-1991-2000.html>
(dostęp 15.02.2019).

<https://www.incb.org/incb/en/publications/annual-reports/annual-report-2001-2010.html>
(dostęp 15.02.2019).

REGULACJA RYNKU NARKOTYKÓW W POLSCE W LATACH 1997–2005 A RÓWNOWAGA SYSTEMU INSTYTUCJONALNEGO

Streszczenie

Celem artykułu jest opis i próba wyjaśnienia przebiegu zmian prawnych w zakresie przekształceń ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (UPN) w Polsce w latach 1997–2005 z perspektywy nowej ekonomii instytucjonalnej. Szczególnym obszarem zainteresowania pozostaje jednak karanie za posiadanie narkotyków. Dodatkowym zamierzeniem jest próba odpowiedzi na pytanie, czy zmiany UPN w zakresie karania za posiadanie niewielkich ilości substancji odurzających nie doprowadziły do zakłóceń w obrębie systemu instytucjonalnego, czyli w sieci wzajemnych powiązań między strumieniami działań w gospodarce. W artykule zawarto próbę zidentyfikowania narzędzi pozwalających analizować dynamiczny proces przekształceń instytucjonalnych, do których należą m.in. normatywna i ekonomiczne teorie regulacji oraz ścieżka rozwoju. Ich wykorzystanie uprawdopodobnia właściwą identyfikację przyczyn zmian prawnych dotyczących ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Słowa kluczowe: nowa ekonomia instytucjonalna, regulacja, ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii

JEL: D02

REGULATION OF THE DRUG MARKET IN POLAND IN 1997–2005 AND THE EQUILIBRIUM OF THE INSTITUTIONAL SYSTEM

Summary

The aim of the article is to describe and attempt to explain the course of legal changes in the scope of transformations of the Drugs Prevention Act (UPN) in Poland in 1997–2005 from the perspective of the new institutional economy. However, the punishment for possession of drugs remains a particular area of interest. An additional intention is to attempt to answer the question whether changes to the UPN as regards punishing for possessing small amounts of intoxicants did not lead to disturbances within the institutional system, i.e. a network of interrelations between the streams of activities in the economy. The article presents an attempt to identify the tools that allow to analyze the dynamic process of institutional transformations, which include i.a. normative and economic theories of regulation and development path. Their use makes it possible to correctly identify the causes of legal changes regarding the act on counteracting drug addiction.

Keywords: drug market, regulation, new institutional economics

JEL: D02

РЕГУЛЯЦИЯ РЫНКА НАРКОТИКОВ В ПОЛЬШЕ В 1997–2005 ГГ. И РАВНОВЕСИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ

Резюме

Автор статьи попытался описать и объяснить процесс изменений в Законе о противодействии наркомании (ЗПН) в Польше в 1997–2005 гг. с точки зрения новой институциональной экономики. Особой сферой интереса остается, однако, наказание за хранение наркотиков. Дополнительно автор пробует ответить на вопрос, как изменения в ЗПН, касающиеся наказания за хранение небольшого количества наркотических веществ, могли привести к помехам в области институциональной системы, т.е. в сети взаимосвязей в экономике. В статье содержится попытка идентифицировать инструменты, позволяющие анализировать динамичный процесс институциональных преобразований, к которым относятся, в частности, нормативная и экономические теории регуляции, а также путь развития. Их использование делает более правдоподобной надлежащую идентификацию причин правовых изменений, касающихся Закона о противодействии наркомании.

Ключевые слова: новая институциональная экономика, регуляция, Закон о противодействии наркомании

JEL: D02

WITOLD KWAŚNICKI*

Uwagi na marginesie książki *Podejście ewolucyjne w naukach społecznych*

Tytuł tego artykułu (recenzji) nie jest przypadkowy. Po przeczytaniu książki pt. *Podejście ewolucyjne w naukach społecznych*, pod redakcją naukową Jana Polowczyka, Huberta Witczaka i Macieja Błaszaka (Warszawa: CeDeWu 2018) wyglądała jak chyba żadna z tych, które dotychczas przeczytałem: z mnóstwem zakreśleń, przekreśleń, znaków zapytania i ogromem notatek na jej marginesach.

Książka przedstawiająca polskiemu czytelnikowi możliwości analizy procesów społecznych z perspektywy ewolucyjnej jest ze wszech miar pożądana. Takiej książki po prostu brakuje. Dlatego zgodzić należałoby się z tym, co jest napisane na okładce książki, że jest ona „pionierską pozycją na polskim rynku wydawniczym”. Do przeczytania tej książki zachęciło mnie też to, co jest dalej napisane na ostatniej stronie okładki, mianowicie: „Książka jest dziełem wyjątkowo oryginalnym i użytecznym. Pokazuje nowe możliwości wspólnego prowadzenia badań i wzbogacania wiedzy z obszaru nauk społecznych, a także humanistycznych. Może być inspiracją dla różnych środowisk naukowych w zakresie organizowania zespołów interdyscyplinarnych. Dobrym przykładem jest rozwój ekonomii ewolucyjnej jako efekt współpracy ekonomistów, psychologów, socjologów, a także przedstawicieli innych dyscyplin”.

Często odwołuję się do ‘podejścia ewolucyjnego’ na swoich wykładach, tym bardziej ochoczo zabrałem się za czytanie tej książki, kiedy na okładce przeczytałem, że jest ona „przeznaczona nie tylko dla wykładowców, ale też dla doktorantów, studentów, menedżerów, polityków i wszystkich zainteresowanych nowymi trendami w nauce”.

Niestety po jej przeczytaniu jestem bardzo rozczarowany i trudno mi nazwać ją pionierską, oryginalną i użyteczną. Nie spełnia ona wymogów książki akademickiej (do której pretenduje), która powinna dawać w miarę pełny obraz problematyki z danego obszaru. To raczej mozaika różnych propozycji z których nie wylania się jakiś spójny obraz. Czytelnik nieobeznany z problematyką ‘podejścia ewolucyjnego’, po jej przeczytaniu będzie raczej zdezorientowany. Może przyczyną tej niespójności jest to, co napisane jest we wstępie, od razu na początku tej książki: „nie dopracowaliśmy się (...) uniwersalnego zbioru zasad, który byłby podzielany przez wszystkich uczestników projektu i mógł mieć rangę paradygmatu (...) Dlatego w tytule zawarliśmy bardziej ogólny termin «podejście ewolucyjne»” (s. 10). To stwierdzenie jest dosyć dziwne, zwłaszcza że jeden z redaktorów naukowych tej książki w rozdziale pierwszym pisze: „Podsumowując powyższe wywody

* Prof. dr hab. Witold Kwaśnicki, Uniwersytet Wrocławski – e-mail: witold.kwasnicki@uwr.edu.pl

Michał Gabriel Woźniak, *Gospodarka Polski 1918–2018, tom 1, W kierunku zintegrowanego rozwoju*, PWN, Warszawa 2019, ss. 230.

Ukazała się kolejna książka znanego polskiego ekonomisty profesora Michała Gabriela Woźniaka na temat polskiej gospodarki. Bez wątpienia – co można wywnioskować z tytułu – na jej pojawienie się wpłynęła setna rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości. Warto dodać, że jej opublikowanie zbiegło się z jego prywatną rocznicą siedemdziesięciolecia urodzin. To pierwszy tom zapowiedzianego cyklu, którego zakończenie z pewnością przypadnie na kolejną rocznicę – pięćdziesięciolecie owocnej pracy naukowej profesora.

Ważny, a może i ważniejszy, wydaje się być podtytuł powyższej publikacji. Autor skupia się bowiem na problematyce zintegrowanego rozwoju i tej kwestii poświęca najwięcej miejsca. Ta teoretyczna koncepcja jest mu bardzo bliska. Dla niego rozwój zintegrowany to nie tylko aspekt ekonomiczny, ekologiczny i społeczny. Te trzy wymiary są podstawą strategii rozwojowych Unii Europejskiej. Jest to droga we właściwym kierunku „nie odzwierciedla jednak należycie złożoności procesu decyzyjnego, jego aksjologicznych podstaw istotnych dla ludzi w ich dążeniach do wartościowego życia” (s. 175). Rozwój zintegrowany powinien umożliwić zharmonizowane realizowanie celów we wszystkich sferach życia ludzkiego. Z takim zintegrowanym rozwojem identyfikuje się autor i chciałby, żeby powyższa koncepcja w tej formie była realizowana. Niniejsza publikacja jest krytyczną analizą polskiej gospodarki pokazującą, dlaczego w przeszłości takiego rozwoju nie udało się osiągnąć, i jest w pewnym sensie receptą na zrealizowanie tej wizji.

Lektura recenzowanej nowej książki profesora M.G. Woźniaka pozwala na wypunktowanie najważniejszych plusów tej publikacji:

- Autor lansuje podejście holistyczne. Nawiązuje do filozofii, a przede wszystkim aksjologii. Ten ostatni aspekt jest bardzo ważny w jego dorobku.
- Duży nacisk na społeczny aspekt gospodarowania, na problem rozwoju społeczno-gospodarczego, a nie tylko wzrostu PKB *per capita*.
- Imponujące znanstwo polskiej gospodarki, zarówno tej z okresu centralnego planowania, jak i przechodzenia do gospodarki rynkowej (transformacji systemowej).
- To książka nie tylko o gospodarce Polski minionego stulecia, ale także o jej perspektywach.
- Mówiąc o gospodarce, mamy na myśli zarówno sferę realną, jak i regulacyjną. Jedna i druga jest przedmiotem rozważań, a zachowane między nimi proporcje wydają się właściwe.
- Właściwy dobór prezentowanych zagadnień. Autor w swojej książce – chociażby ze względu na jej objętość – nie mógł pisać o wszystkim. To, czym się zajął (dotyczy wszystkich podokresów w dziejach polskiej gospodarki), to najważniejsze problemy.
- Z pewnością publikacja nie ma tylko charakteru rocznicowego. Świadczy o tym szeroko rozbudowany wątek zintegrowanego rozwoju.
- Można więc śmiało stwierdzić, że praca ta ma charakter oryginalny i nowatorski.

Jednak w recenzji należy również zwrócić uwagę na minusy. W przypadku tej publikacji będą to raczej uwagi polemiczne, odniesienie się do fragmentów tekstu, które

która ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) nie ma już wiele wspólnego. Ostatnie działania rządu potwierdzają moje spostrzeżenia, w jakim kierunku zmierza system gospodarczy Polski³. Pytanie z początku okresu transformacji: Jaka Polska? Jaki kapitalizm? – jest bowiem ciągle aktualne⁴. Mam tu na myśli system gospodarczy, który przyczyniłby się do zintegrowanego rozwoju gospodarczego naszego kraju. Czy jest obecnie miejsce na rozwój zintegrowany? Czy w aktualnej sytuacji politycznej możliwa jest szeroka debata na ten temat wśród wielu grup społecznych? Czy na drodze demokratycznej można ustalić wspólne cele rozwojowe. Za bardzo tego nie widzę, kiedy prawdziwa debata stała się rzadkością nawet w polskim parlamencie, a Sejm stał się przysłowiową maszynką do głosowania. Autor książki dostrzegł w SOR zielone światełko na realizację tej wizji, ale nie kryje również swoich obaw co do jej właściwej realizacji (s. 193).

Książka profesora M.G. Woźniaka z pewnością znajdzie zagorzałych zwolenników, jak i krytyków. Mam nadzieję, że skłoni jednych i drugich do refleksji. Rozwój zintegrowany jest bowiem wizją, może nie aż tak idealistyczną, którą należy próbować wcielić w życie.

Z niecierpliwością czekam na kolejne tomy zapowiedzianego cyklu publikacji pt. *Gospodarka Polski 1918–2018*.

Stanisław Swadźba

Hanna G. Adamkiewicz, *Konkurencyjność międzynarodowa krajów*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2019, ss. 329.

Recenzowane opracowanie jest udaną prezentacją jednego z najczęściej poruszanych we współczesnych naukach ekonomicznych zagadnień – międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej. Opiniowana praca całościowo zasługuje na wysoką ocenę, co jednoznacznie przemawia za rekomendacją jej lektury.

Zasygnalizowana wyżej pozytywna ocena książki jest wypadkową licznych mocnych i mniej licznych słabszych stron opracowania.

Silne strony pracy stanowią następujące okoliczności:

- Przemysłany i dobrze uzasadniony dobór problemu badawczego i przedmiotu rozważań.
  - Biegła znajomość światowej literatury przedmiotu.
  - Trafna i uzasadniona krytyka niektórych występujących w literaturze sposobów pomiaru konkurencyjności.
  - Dobrze zaprojektowana koncepcja autorskich metod pomiaru konkurencyjności.
  - Właściwy dobór metod badawczych.
  - Poprawne opracowanie wyników badań własnych autorki.
  - Dojrzała interpretacja wyników.
  - Przemysłane sugestie dotyczące kierunków dalszych badań.
- I. Tytuł pracy został określony w sposób poprawny i zrozumiały dla odbiorcy – w sposób syntetyczny zasygnalizowano w nim przedmiot dociekań prowadzonych w książce. Ty-

³ Zawarłem je w artykule *System gospodarczy Polski w latach 1018–2018*, „OPTIMUM ECONOMIC STUDIES” 1(95)/ 2019, s. 19–31.

⁴ W tym miejscu celowo nawiązuję do pracy profesora Wilkina z połowy lat 90. pod tym tytułem. Zob. J. Wilkin, *Jaki kapitalizm? Jaka Polska?* Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.